

PERSONALIA

PACS numbers: 01.60.+q

До 70-річчя академіка НАН України О. М. Івасишина

В. А. Татаренко, Т. М. Радченко, В. М. Надутов, Є. Г. Лень,
Є. В. Кочелаб

*Інститут металофізики ім. Г. В. Курдюмова НАН України,
бульв. Академіка Вернадського, 36,
03142 Київ, Україна*

*8 листопада 2016 р. виповнилося 70 років
видатному вченому в галузі фізики ме-
талів і фізичного матеріалознавства, за-
служеному діячу науки і техніки України
(1998 р.), академіку НАН України (2003
р.) Оресту Михайловичу Івасишину.*

Народився Орест Михайлович у сім'ї службовця 8 листопада 1946 р. у селі Микитинці (нині підпорядкованому Івано-Франківській міськраді) на Івано-Франківщині. Середню школу він закінчив у 1962 р. із золотою медаллю і того ж року вступив до Львівського політехнічного інституту. Дипломну практику студент Орест Івасишин проходив у 1968 р. в Інституті металлофізики АН УРСР. Виконуючи дипломну роботу, виявив хист до науково-дослідної роботи. У 1969 р. він закінчив з відзнакою Львівську політехніку, одержав диплом за фа-

---

Corresponding author: Valentyn Andriyovych Tatarenko
E-mail: tatar@imp.kiev.ua

*G. V. Kurdyumov Institute for Metal Physics, N.A.S. of Ukraine,
Academician Vernadsky Blvd., Bldg. 36, UA-03142 Kyiv, Ukraine*

Please cite this article as: V. A. Tatarenko, T. M. Radchenko, V. M. Nadutov, E. G. Len, and Ye. V. Kochelab, On the Occasion of the 70th Anniversary of Birthday of O. M. Ivasishin, Member of the N.A.S. of Ukraine, *Metallofiz. Noveishie Tekhnol.*, **38**, No. 12: 1697–1702 (2016) (in Ukrainian), DOI: 10.15407/mfint.38.12.1697.

хом «фізика металів» і прибув до Києва для навчання в аспірантурі Інституту металофізики АН УРСР.

Відтоді й понині всю наукову біографію Ореста Михайловича пов'язано з Інститутом металофізики ім. Г. В. Курдюмова НАН України [1], в якому він пройшов шлях від студента-практиканта й аспіранта до академіка НАН України та директора Інституту [2].

У 1973 р. О. М. Івасишин під керівництвом академіка АН УРСР В. Н. Гріднева та на той час к.т.н. С. П. Ошкадьорова захистив дисертацію на тему «Дослідження фазових і структурних перетворень при швидкісному нагріванні сталей з нерівноважною структурою» та здобув науковий ступінь кандидата фізико-математичних наук.

Згодом коло наукових інтересів науковця істотно розширилося. Його докторську дисертацію «Механізм і кінетика фазових і структурних перетворень у титанових стопах, підданих термічному зміцненню з використанням підвищених швидкостей нагрівання» було успішно захищено у 1987 р. Здобувши науковий ступінь доктора технічних наук зі спеціальності «01.04.07–фізика твердого тіла», Орест Михайлович присвятив себе на довгі роки розвитку титанової тематики і став лідером у цьому науковому напрямі в Україні та й у світі.

У 1989 р. було сформовано відділ фізики міцності і пластичності негомогенних стопів, який О. М. Івасишин успішно очолював протягом 25 років. У 1990 р. його було призначено заступником директора з наукової роботи. На цих посадах Орест Михайлович повною мірою проявив свій талант вченого, педагога й організатора. Він став ініціатором і керівником багатьох комплексних програм і міжнародних проектів, зробив вагомий внесок у започаткування та розвиток нових наукових напрямів в Інституті, становлення його як провідної наукової установи в області фізики металів на міжнародній арені.

Продовжуючи справу свого вчителя академіка АН УРСР В. Н. Гріднева, Орест Михайлович Івасишин майже 50 років присвятив розв'язанню фундаментальних і прикладних проблем у галузі фізики твердого тіла, фізики металів та фізичного матеріалознавства. Новаторськими дослідженнями він зробив вагомий внесок у вітчизняну та світову науку. Дослідницька діяльність О. М. Івасишина пов'язана з реалізацією передових ідей із використанням експериментальних можливостей сучасної фізики в дослідженні фазових і структурних перетворень у металах і стопах за істотно нерівноважних умов. Разом з колегами він вивчає їх вплив на еволюцію мікро-, нано- та мезоструктурних параметрів і тим самим на макроскопічну поведінку конструкційних і функціональних металічних матеріалів.

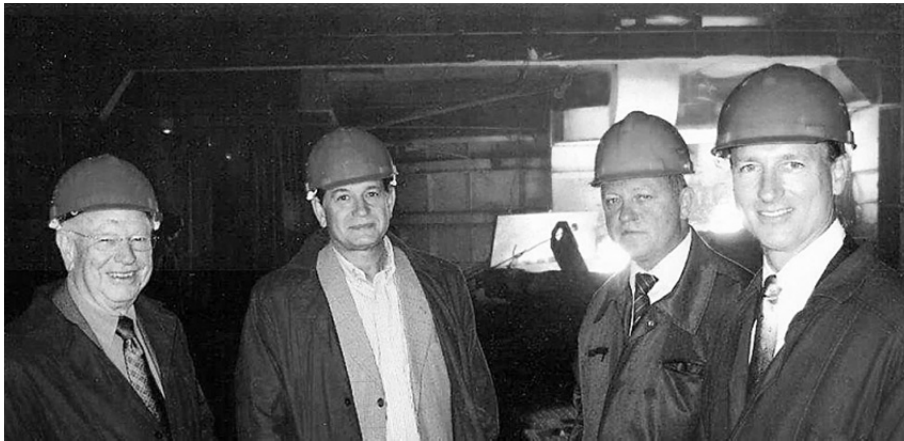
Теоретичні та експериментальні дослідження Ореста Михайловича заклали підґрунтя нового наукового напрямку — фізики висо-

коміцних метастабільних структурних станів у негетерогенних стопах. Ним встановлено низку нових концептуальних закономірностей перебігу фазових перетворень в особливих термодинамічних умовах і на цій основі запропоновано принципово новий підхід до розв'язання проблеми зміцнення, який ґрунтується на використанні контрольованої субмікронеогетерогенності твердих розчинів. Наукові праці Ореста Михайловича набагато випередили аналогічні дослідження закордоном, забезпечивши чільне місце вітчизняного фізичного металознавства у світі.

У 2011 р. академік НАН України О. М. Івасишин був обраний директором Інституту металофізики ім. Г. В. Курдюмова НАН України. На цій посаді в нинішній непростий для наукової діяльності в Україні час Оrest Михайлович, маючи великий досвід наукової, педагогічної та науково-організаційної роботи, втілює в життя передові ідеї щодо організації наукових досліджень в Інституті, підготовки наукових кадрів, розробки та впровадження у виробництво нових матеріалів і технологій. Дбаючи про реалізацію наукових здобутків Інституту на практиці, О. М. Івасишин ініціював і підтримав реформування групи з комерціалізації результатів наукових досліджень, виведення на новий рівень роботи з патентно-ліцензійної діяльності та створення в Інституті сучасного виставкового центру, де широко представлено матеріали з історії створення Інституту, визначні результати й інноваційні розробки його науковців. Ним введено демократичні принципи керівництва, активізовано роботу директорату, академічної групи, наукових семінарів і наукових зборів ІМФ.

Очолюваний Орестом Михайловичем науковий колектив досяг найвищих у світі параметрів міцності титанових стопів і розробив фізичні основи відповідних технологій оброблення та виробництва. Цей загально визнаний світовою науковою спільнотою факт знайшов своє підтвердження у тому, що під керівництвом академіка О. М. Івасишина було виконано низку міжнародних науково-дослідних проектів спільно з науковими установами США, Німеччини, Канади, Великої Британії, а також договорів на замовлення вітчизняних і зарубіжних компаній-виробників і споживачів титанових стопів. Це, передусім, — АНТК ім. О. К. Антонова, ВО «Південмаш», Запорізький титано-магнієвий комбінат в Україні, а та-

кож TIMET, Air Force Research Laboratory й ADMA Products Inc у США.

Значну увагу Орест Михайлович приділяє економічним аспектам наукових розробок, запропонованих ним для впровадження. Одним з останніх прикладів такого підходу є запатентована в Україні і США економічно ефективна технологія виробництва деталей з титанових стопів методом порошкової металургії з використанням наводненого титану для потреб автомобільної і авіаційної промисловості та інших галузей.

Праці вченого добре відомі науковій громадськості. Він є автором понад 310 наукових праць, зокрема 6 монографій, має 36 винаходів і патентів. Орест Михайлович неодноразово виступав з доповідями на міжнародних наукових конференціях, входив до складу їхніх оргкомітетів. О. М. Івасишин є головним редактором міжнародного науково-технічного журналу «Металлофизика и новейшие технологии» та оглядового наукового журналу «Успехи физики металлов» (Україна). Він — член редколегії часописів «Космічна наука та технологія», «Наука та інновації», «Вопросы атомной науки и техники. Сер. Физика радиационных повреждений и радиационное материаловедение» (Україна), а також «Materials Technology» (Велика Британія) і «Advanced Performance Materials» (США).

О. М. Івасишин успішно поєднує наукову діяльність і науково-організаційну роботу. Протягом багатьох років він є членом бюро Відділення фізики і астрономії НАН України, а протягом 1998–2003 рр. був заступником академіка-секретаря Відділення. Наразі Орест Михайлович Івасишин є головою Наукової ради при Відділенні з проблеми «Фізика металічного стану», членом Координаційної ради пріоритетного напрямку «Нові речовини та матеріали», Міжнародного титанового комітету.

За рекомендацією Міністерства освіти і науки України та Націо-

нальної академії наук України у 2002–2004 рр. О. М. Івасишин працював експертом Фізико-технічного комітету НАТО і своєю діяльністю в цій організації активно сприяв розширенню міжнародного співробітництва українських вчених.

Орест Михайлович щиро дбає про майбутню наукову зміну, залучаючи до дослідницької роботи найбільш здібну молодь. Протягом багатьох років О. М. Івасишин був професором кафедри фізики металів фізичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серед його учнів — 10 кандидатів і 3 доктори наук.

Наукову, науково-організаційну, педагогічну діяльність О. М. Івасишина було належним чином відзначено науковою спільнотою Національної академії наук України: у 2000 р. він був обраний членом-кореспондентом НАН України, а у 2003 р. — дійсним членом НАН України.

О. М. Івасишин був удостоєний премії АН УРСР ім. К. Д. Синельникова за видатні роботи в галузі фізики (1987 р.), Державних премій України в галузі науки і техніки (1993 та 2005 рр.), а також Премії Президентів Академій наук України, Білорусі та Молдови (2002 р.).

Він був обраний почесним професором Національного університету нафти і газу (2005 р.), почесним професором Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (2012 р.), є членом ради директорів Міждержавної асоціації «Титан», а від жовтня 2016 р. — почесним професором Цзілінського університету (Китайська Народна Республіка).

Наукова, науково-організаційна, педагогічна діяльність Ореста Михайловича Івасишина є яскравим прикладом успішного поєд-

нання таланту, високої працездатності, відповідальності та відданого служіння науці та народу України.

Колеги та друзі, як і цілий колектив Інституту металофізики ім. Г. В. Курдюмова НАН України, сердечно вітають Ореста Михайловича з ювілеєм і зичать йому міцного здоров'я, просвітительської наснаги, творчого натхнення і довголіття, подальших успіхів у праці на користь України і світової науки та звичайного людського щастя.

ЦИТОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. О. М. Івасишин, Є. Г. Лень, В. М. Надутов, В. А. Татаренко, *Металлофиз. новейшие технол.*, **38**, № 1: 1 (2016).
2. В. М. Надутов, В. А. Татаренко, П. Є. Марковський, Д. Г. Саввакін, *Орест Михайлович Івасишин: Сер. Біобібліографія вчених України* (Київ: РВВ ІМФ ім. Г. В. Курдюмова НАН України: 2016); ISBN 978-966-02-8031-1.

REFERENCES

1. O. M. Ivasishin, E. G. Len, V. M. Nadutov, and V. A. Tatarenko, *Metallofiz. Noveishie Tekhnol.*, **38**, No. 1: 1 (2016) (in Ukrainian).
2. V. M. Nadutov, V. A. Tatarenko, P. E. Markovsky, and D. G. Savvakín, *Orest Mykhailovych Ivasishin: Ser. Bibliografiya Vchenykh Ukrayiny* [Orest Mykhailovych Ivasishin: Ser. Bibliography of Scientists of Ukraine] (Kyiv: RVV IMF im. G. V. Kurdyumova NAN Ukrayiny: 2016); ISBN 978-966-02-8031-1 (in Ukrainian).